

Segítség, barátaim!

Franciaország társadalmi lelkiismerete:
Pierre abbé

1954 januárjában rendkívül furcsa temetési menet haladt Párizs peremének egyik nyomorúságos temetőjében: egy fiatal munkáscsalád kísérte a sírhoz kisgyermekét. Az egyik téli éjszaka metsző hidegében megfagyott abban a kiszolgált buszban, amelyben a család lakni kényszerült, minthogy nem találtak általuk megfizethető lakást.

Nem a temetési társaság szegényes megjelenése volt feltűnő. Kinek is lett volna pénze a metropolisz peremén ezekben a bádognyuhókban és szükséglakásokban? Azon sem csodálkozott senki, hogy a kis koporsót követő kemény férfiak, kerges kezű utcai munkások, rosszul fizetett napszamosok, munkanélküliek szemében könny ült. Részeskedéstől és verekedésektől barázdált arcok. Egykori börtöntöltelékek, akik kitapasztalták a nyomort, és igencsak megéledtek benne. Ne lenne szabad sirniük egy korán kialudt élet miatt?

Feltűnést azonban valami egészen más keltett: E rongyos nincstelenek kalandos társaságában hajadonfőtt, összeszorított fogakkal, arcán szegényen a francia újjáépítési miniszter lépkedett. Nemzeti színű lobogót viselő állami kocsija messziről követte. Az államtanács néhány nappal korábban a Bourbon-palotában elvetette a számtalan hajléktalan számára építendő szükséglakások programját.

A törvénytervezethez a miniszter egykori parlamenti kollégája adott ösztönzést, egy pap, akit egész Franciaország *Pierre abbé*ként ismert: ő egykor a náccikkal szembeni ellenállás harcosa volt, most pedig a peremre szorítottak, a lakástalanok, a munkanélküliek, az életesély és remény nélkül élők ékesszóló barátja. Pierre abbé arra kérte a minisztert, tegyen egy gesztust, és a Choisy-le-Roi-ban felépített luxuslakások felavatására küldje el képviselőjét, ő maga pedig vegyen részt ahelyett a megfagyott gyermek temetésén. A miniszter néhány perccel a temetés kezdete előtt döntött. Nem sokkal ez-

után a nemzetgyűlés elhatározta, hogy több ezer szükséglakást épített. Hogyan is mondta Pierre abbé egyik híressé vált beszédében?

„Rajtunk múlik, hogy nyitva tartuk a szemünket, és meglássuk, mire van szükség. A mi dolgunk, hogy kezünkbe vegyük a gyepőt, és értelmesen dirigáljuk a hivatalnoki apparátust... Bűncselekmény óriási összegeket fordítani olyan szépítgetésekre, amelyek csak a jó lakásokban élő szerecseneknek hízelegnek, miközben számtalan embernek kell nyomornegyedekben lealacsonyodnia... Egy város szépsége nem múzeumaiban van, nem színházaiban és parkjaiban, még csak nem is katedrálisaiában. Egy város igazi szépsége, igazi nagysága Isten és emberek előtt abban áll, hogy nincsenek benne nyomornegyedek és hajléktalanok.”

A most 90 éves abbé, akit egész Franciaország ismer, nem visel magán semmilyen néptribuni vonást. Kicsi és vékony, félelmetesen ódivatú szemüvege mögött élénk, jóságos, kissé melankolikus szemek. Elnyűtt csuháján esőkabátot vagy anorákot hord, gyér haján a franciák tipikus baretteje. Az abbé nem impozáns fellépésével vagy retorikai tűzijátékokkal hat, hanem abszolút hitelességével: Úgy beszél, ahogy gondolkodik, s úgy él, ahogy beszél. A szegény ördögök, akiket maga köré gyűjt, tudja: ez azért törődik velünk, mert a szükség a szívébe markol, és nem azért, mert be akar csalogatni minket a templomba. Karizmája népszerűbbé tette Pierre abbét, mint a színész Belmondo vagy a tengerkutató Cousteau, ha hinni lehet a komoly közvélemény-kutatásoknak. És persze körüluggi őt az ellenállási harcok mítosza, ami hihetetlenül sokat számít Franciaországban.

A tehetős szappangyáros fiaként Lyonban, 1912-ben született *Henri Groués* – ahogyan polgári nevén hívják – kusza utakon jutott el a *Résistance* („ellenállás”) mozgalmába. Tizennyolc évesen elajándékozta apai örökségét, és belépett a kapucinusok szigorú rendjébe. Hét évvel később aztán tüdőbetegsége miatt el kellett hagynia a kolostort.

Grenoble-i lelkipáztorként feltűnő ügyességre tett szert abban, hogyan mentsen meg zsidó családokat a Gestapótól: Az éjszaka leple alatt szobájába vitte, s a következő napon barátoknál,

otthonokban és kolostorokban rejtette el őket. Más üldözötteket az Alpok gleccserein át vezetett a biztonságos Svájcba: embercsempészet 3200 méter magasságban. A *Résistance* lelkigondozójaként Chartreuse-ben és Vercorsban kapta a *Pierre abbé* fedőnevet, és később majd ezen válik ismertté. Kétszer tartóztatták le, a börtönből megszökött, 1944-ben Afrikába ment, a haditengerészetnél volt lelkész – a háború befejeződése után pedig a népek elkötelezett Republikánus Párt tagjaként vonult be a parlamentbe.

Az után minden egy házzal kezdődött. Egy túlságosan nagy házzal. *Henri Groués*-nak, az újdonsült képviselőnek lakásra volt szüksége. Párizs egyik elővárosában talált egy nevenségesen olcsó, leromlott, kétemeletes, kertes, pavilonokkal ellátott házat, amelyet azonban a háború alatt kifosztottak és tökéletesen tönkretettek. Sem fűtés, sem elektromos világítás, korhadt padlók, lyukas ereszcatornák. Ez felcsigázta a kézműves tehetséggel megáldott abbét. Fürt-faragott, betonozott, vízvezeték és villanyhuzalokat szerelt be. A hatalmas ház hamar ismét lakhatóvá vált – de mit kezdjen egy ilyen kastéllyal?

A bolhapiacokon táborigyákat, matracokat, takarókat, székeket, kályhákat vásárolt össze, s az épület hamarosan az egész környék ifjúsági szövetségeinek és munkásgyleteinek találkozóhelye lett. Az ifjúsági szállásokat összefogó intézmény nemzetközi találkozókat szervezett a vendégszerető parlamenti képviselőnél: egyetlen évben 45 országból érkezett 7000 vendéget számláltak.

Egy napon riadóztatták az abbét: Öngyilkossági kísérlet a szomszédságban! Egy rabnak 20 évi kényszermunka után megkegyelmezték; egykori családja részéről azonban olyan kegyetlen elutasítást tapasztalt, hogy felvágta az ereit. Úgy, most valami egészen újba kell belekezdenie, és rá kell eszmélnie erejére, mondta az abbé: „Epp elég embernek van hasonló problémája, csináljunk hát lakóközösséget számukra itt nálam!”

Így kezdődött *Emmausz*, ahogyan az otthonát az evangéliumi történet nyomán elnevezték: Az *Emmausz* felé vezető úton találkoztak Jézus teljesen kétségbeesett barátai a Feltámasztással, és hihetetlen bátorságra kaptak!

Pierre abbé alapítása hamarosan hasonló hatást gyakorol majd. Lecsúszott munkanélküliek, tartózkodási engedély nélküli politikai menekültek, szabadon bocsátott rabok, akik jobbára az utcákon bolyonganak, csavargók és alkoholisták, fiatalok, akik megszöktek apjuk veresei elől, egy önelégült társadalom hányódó jószágai gyűlnek össze Pierre abbénál – és teremtenek maguknak új egzisztenciát.

Emmausz ugyanis abban különbözött a szokásos szociális gondozó intézetektől és hajléktalanszállóktól, hogy itt nem jótékonykodó orvosi ellátásban részesültek, nem leereszkedően gondoskodtak róluk vagy bürokratikusán kezelték őket, hanem értelmes tevékenységekre fogták, egyenjogú társak csapattában. Alamizsna helyett munka. Mindig csinálni valamit az örökös várakozás helyett. Senkinek nem tartozni semmivel. Az abbét nem érdekelték a lakók korábbi bűnei vagy jámbor valómásai. Azzal a tudattal töltötte el ezeket a szerencsétlen flótásokat, hogy szükség van rájuk, hogy ők is alkalmasak valamine. Visszaadta eltaposott emberi méltóságukat.

A véletlen által összehordott közösség az abbé képviselői honoráriumából és abból a pénzből élt, amelyet jót mulató parlamenti kollégáitól tarhált. Egykori hadifogoly-barakkokat szerzett meg, ezeket lebontották, majd *Emmauszban* ismét összeállították, és szükséglakásokká építették át. Legfőbb ideje volt, mert most már egész családok álltak az ajtó előtt, fiatal házaspárok kisgyerekekkel, olyanok, akiket kitétek az utcára, mivel nem tudták fizetni a bérleti díjat.

Franciaország akkoriban, a háború utáni első időkben rettenetes lakáshiánytól szenvedett. Túlságosan kevés lakás volt, s a meglévőket egy 18.000 frankot kereső munkás rendszerint nem tudta megfizetni. Építkezési költséget csak azok kaptak, akiknek volt telkük, és fel tudtak mutatni legalább 300.000 frank készpénzt.

Pierre abbé visszaemlékszik három családra, akik kilencen laktak egyetlen kicsi lakásban. Még asztalnak sem volt hely. Ahhoz, hogy kinyithassák az ajtót, előbb félre kellett tölteni azokat a ládákat, amelyekben a csecsemők feküdtek...

Akinek olyan szerencséje volt, hogy *Emmauszban* kapott szállást, a paradicsomban érezhette magát. Egy fiatal munkás bizalmasan elárulta az abbénak, hogy esküvője óta első alkalommal tud most kettesben lenni a feleségével. A közösség már rég nincs csupán a pap házára utalva. Kalandos módon hozzájutott egy telekhez,

zsidóbarokktól és ószereseiktől bontási anyagot szerez, persze hitelbe, és ilyen módon építenek házakat, kettőt, hármat, ötöt, végül tizenkilenc egyszerű, de megbízható épületet.

Mivel az egész vállalkozás illegális – nincsenek utak, nincs vízvezeték, nincs építési engedély –, a találékony fickók még éjszaka is lázasan robotolnak egy teherautó fényszórójának világítása mellett, hogy kész tényeket teremtsenek. A telek bejáratához nagy, színes táblát raktak ki, rajta a gyanút nem ébresztő felirat: Camping klub. Amikor aztán az építési hatóság ellenőrei mégiscsak felvonulnak, és

bíróági eljárással fenyegetőznek, az abbéban emberükre lennek.

Ő igen, mindent inkább, csak pert ne! Mert akkor magára fogja aggatni

összes nemzeti kitüntéseit, képviselői vállszalagját és papi stóláját, hogy megmagyarázza a bíróságnak, miért *muszáj* az evangélium nevében áthágni a gyilkos módon igazságtalan törvényeket! Ő igen, a megfagyott gyerekeket szigorúan a törvények szerint temették el!

Az urak szótlánul elhagyják a teleket. Kevéssel később az illetékes miniszter olyan rendeletet bocsát ki, amely utólagosan és kivételesen legalizálja az építkezést. További építkezésre persze nem kerülhet sor. Az abbé örül – és haladéktalanul új telep létrehozásába kezd.

Az adományok bőségesen áramlanak, de a pénz természetesen sosem elég – főleg mióta Pierre abbé nem indult ismét a parlamenti választásokon. Az egyik volt csavargónak fantasztikus ötlete támad: Miért ne csinálnának pénzt abból, ami Párizs személtarakóiban és hulladék-tárolóiban hever?

Az emmauszi bajtársak ettől kezdve rendszeresen kivonulnak, hogy padlásokról, személtarakókból, törmelékhalomokról összegyűjtsék a fogyasztói társadalom még értékesíthető hulladékát. Gondosan csoportosítják a rongyot, papírt, üveget, gumit, fémeket, halmokba rakják, és tonnaszám adják el a nagykereskedőknek és gyáraknak. Ügyes ezermesterek megjavítják a figyelmetlenül eldobott használati tárgyakat, összetört játékokat, kiszolgált órákat. A serény gyűjtögetők a megszerzett pénzből etetik kollégáikat, akik az építkezéseken dolgoznak, és részben ebből finanszírozzák az építőanyagot is.

A közösség időközben védenecivé nyilvánította még Párizs hajléktalanjait is. 1953-54 telén a kegyetlen fagy kiűzte őket bűvőhelyeikről, az omla-

dozó pajtákból és nedves pincékből. A mínusz tíz fok alatti hidegben százával kuporognak a metró szellőzőnyílásainál és a kirakatok előtt, hogy egy kis meleg érje őket. *Emmausz* teherautóval visz levest, kenyeret, bort és takarót az éjszakai fagyoskodóknak – de mi ez a végtelenül hosszú éjhez képest?

Amikor egy bértartozása miatt tetőtéri szobájából kiűzött asszony Párizs közepén meghal az utcán, az abbé végképp kijön a sodrából. Ráveszi az egyik rádióigazgatót, hogy szakítsa meg az adást, és engedje meg, hogy szóljon a nemzethez, kissé patetikusán, ahogyan ez akkoriban szokásos:

„Segítség, barátaim! Ma éjjel három órakor a *Sébastopol bulváron* meghalt egy asszony. Csak egyetlen papír volt nála, az a tegnapi parancs, hogy el kell hagynia lakását. Hozzá hasonlóan minden éjszaka kétezer ember kuporog az utcákon a kemény fagyban, nincs fedél a fejük fölött, nincs egy darab kenyérük... Halljátok meg, amit mondok! Még ma este Franciaország minden városában, Párizs minden negyedében táblákat kell elhelyeznünk ezzel a felirattal: »Szükségszállás testvéreink számára!« Tekintettel nyomorúságosan elpusztuló testvéreinkre, csak egyetlen akarát érvényesülhet: Véget kell vetnünk ennek a hallatlan utcai nyomornak!”

A felhívásnak fantasztikus hatása van. Sugárzása után negyed órával gyapjútakarók és ruhák, pénz és ékszerek halmozódnak abban a luxus-szállodában, amelyet az adományok leadási helyeként jelölt meg az abbé. Az épület körüli utcák hamarosan feketéllenek azoktól az emberektől, akik kabátot, ágytakarót, gyerekperselyeket és jeggyűrűket hoznak fagyoskodó polgártársaik megsegítésére. A rendőrségnek el kell terelnie a forgalmat, a posta tizenegy pótlólagos telefonvonalat épít ki a szállodához. A rádiós felhívás utáni két hétben Franciaország 250 millió frankot adományoz a nincstelének részére.

Nem gyorsan fellángoló, s aztán hamarosan ismét kihunyó szalmaláng volt a segítőkészség: Az országban mindenütt bizottságok alakultak, kis telepeket és információs irodákat hoztak létre. A mozgalom dinamikája forradalmasította az építőipart: luxuslakások helyett most nagystílű munkástelepeket húztak fel, s az építkezési költségek negyedükre csökkentek az új tervezési és termelési eljárók révén.

A rajondó csodálatra allergiás pap nem saját karizmájával magyarázta akciójának sikerét, hanem *Emmausz* meggyőző erejével: A társadalmi ranglétra alján állók esküdtek közössége ez, amely nem megy tönkre a nyomorban, hanem elhatározza,

„Egy igazságtalan törvényt szükség esetén az utolsó ítéletig át kell hágni az evangélium nevében.”

Pierre abbé

hogyan segíteni fog a még rosszabb helyzetben lévő embereken, és a lehető legcsekélyebb eszközökkel amolyan mintatelepülést varázsol elő: az ilyen közösség magával ragad, „megfertőz” másokat is.

Pierre abbé mindig is egyfajta próféta rendről álmódott, olyan elszánt emberek testvériségéről, amely megosztja a legszegényebbekkel azok nyomorát, s a jóllakott, vak polgároknak megmondja, mi az óra parancsa. Alma tovább valósult az *Emmausz Testvériségben*, amely manapság a föld több mint ötven államában küzd a peremre szorítottakért – erősen szociális érzékű, keresztény lelkeség által meghatározott önszervező szervezetként.

Pierre abbé vezérlő motívuma a szenvedélyes hit abban a sebezhető, szolidáris Istenben, aki az ember iránti szeretetből szegénnyé és nyomorgóvá vált. A társadalmi forradalmár Pierre abbé, aki az összes francia politikusokat balról előzte, és a társadalmi javak radikális újraelosztását követeli, ez a szélsőséges ember úgy

hisz, mint egy gyermek. Hisz abban az Istenben, aki határtalanul szerelmes az emberekbe, és az utolsó ítélet napján aszerint fogja megítélni tevékenységeit, hogy kizsákmányolták, vagy segítették-e a többieket.

Pierre abbé, a hit kösziklaja a szkeptikus Párizs közepén, oly radikálisan él Jézus közelében, hogy eszébe sem jut, hogy külön térítő prédikációkat kellene tartania. Hiszen elég, ha úgy élünk, ahogyan Jézus élt! Egy riporter egyszer megkérdezi tőle, vajon mesél-e Istenről csavargóinak és könnyűvérű lánykájának. Habozva válaszol, s mosolyog: „Ők beszélnek nekem róla – amikor egy kicsit berúgnak.”

A megöregedett és megöszült próféta egyre „politikusabb” kijelentéseket tesz, alkat egyre kevésbé ismerve bírálja a profitcápákat, a katonai stratégiákat és a megvásárolt politikusokat. Az újraelosztásról alkotott világos elképzelései miatt Franciaország egyetlen igazi szocialistájának hívják; mint mondja, a két-

osztályos társadalom egy új fasizmus felé közeledik.

Az ősz abbé az utóbbi években az egyházon belüli ügyekben is felemelte félreérthetetlen kritikusan hangját. A pápának azt ajánlotta, hogy 75 éves korában menjen nyugdíjba, mint minden püspök. A pápánál tett látogatása után dühösen számolt be róla: „Megmondtam neki: Miután befejezte az egész Földre kiterjedő körutazásait, Önnek másik, szerényebb módszert kell keresnie, hogy a politikusok ne éljenek vissza az Ön fellépéseivel.”

Egy harcosan egyházellenes munkás egyszer Istenről és a világról beszélgetett az abbéval, mindenekelőtt azonban természetesen a szükségletek építéséről és azokról a betonlapokról, amelyeket neki kellett helyükre szállítania. A végén megrendülten mondta: „Atyám, ha talán mégis létezik Isten – akkor Ő az, amit Ön tesz!”

Christian Feldmann

Forrás: Publik-Forum, 2002/17

Mi készül már megint?

Úgy látszik, hogy megint felszaporodtak a fegyverek az amerikai hadianyag-gyárosok raktáraiban, vagy valami újabb csodaeszköz vár kipróbálásra, mert az Egyesült Államok a világ csendőreként (szerintük a szabadság igazságosztó bajnokaként) ismét háborúra készül.

A kiszemelt célpont ezúttal Irak, s úgy tűnik, hogy az *önhittséggel párosuló nagyhatalmi gőg* annyira magával ragadta az USA vezető politikusait, hogy a mozgásba lendülő hadigépezetet már sem az ENSZ-főtítkári figyelmeztető szavai, sem egyes jelentős szövetségeseik elhatárolódása nem képesek megállítani.

Tanulságos számba venni, hogy az elmúlt bő egy évtized „leckéztetéseivel” mire ment a Föld első számú katonai és gazdasági hatalma, a porondon egyedül maradt úgynevezett „szuperhatalom”.

A sort az 1991-es Öböl-háború nyitotta. Kuvait felszabadítása olyan „nagyszerűen” sikerült, hogy a kis sivatagi ország máig sem heverte ki a háború nyomán nyakába szakadt környezeti katasztrófát. A már akkor is fő bűnösnek kikiáltott iraki diktátor sértetlenül a helyén maradt (bölcselelölátás, hisz így a tervezett háború ürügyeként most is előhúzható!), s máig luxuskörülmények között él, míg országa népe igen sokat szenvedett és szenved a háborútól és az azt követő bojkottól. (Például *gyermekek ezrei halnak meg a gyógyszerhiány miatt*.)

Sok amerikai katona is „szép háborús emlékekkel” távozott a térségből: az Öböl-szindróma néven elhíresült betegséggel, amelyet annak köszönhetnek, hogy *a harcok során az USA hadvezetése saját katonáin kísérletezett*.

Az 1999-es jugoszláviai bombázások szomszédságunk, s a Vajdaságban élő több százezer magyar révén meglehetősen közelről érintettek bennünket.

A folyókba roskadt hidak és a szétrombolt gyárak napjainkban is elszomorító látványt nyújtanak. A bombázások következtében keletkezett veszélyes hulladékok egy részét nemrég szállították lezárt vagonokban hazánkban keresztül Németországba, de sajnos maradt még bőven szennyező anyag déli szomszédunk területén, hisz a *csoökkentett urántartalmú lövedékek minden ellentétes híresztelés ellenére sem környezetbarátak*.

A látványos beavatkozásnak Koszovóban az lett az eredménye, hogy *most a NATO-fegyverek védelme alatt az albánok üldözik azt a kevés szerbet, aki még ott maradt*.

A tavalyi év nagy médianyilvánosságát kapott eseménye volt az afganisztáni háború, amelyet kezdetben – elég szemérmetlen módon – „végtelen igazság hadműveletként” harangoztak be.

A sok évtizedes háborúságtól kivérzett, koldusszegény országot sikerült még jobban visszabombáznia a középkorba. Miközben szegény hegyvidéki pásztorok és hozzátartozóik százezrei váltak földönfutóvá, a fő ellenség, Oszama bin Laden „felszívódott”, s köszöni, jól van. Az ellenfél nélkül maradt amerikai csapatok jelenleg „jobb híján” *lakodalmas meneteket, védtelen falvakat bombáznak*, vagy saját helyi szövetségeseiket lövik, hogy ki ne jöjjenek a gyakorlatból, s egy olyan népszerűtlen rendszert tartanak hatalmon, amely nélkülük egy napig sem maradhatna fenn.

Hogy mi várható az elkövetkezendő hónapokban? A dramaturgia szabályai szerint, ha megjelenik egy fegyver a színpadon, akkor annak el is kell sülnie, s úgy tűnik, hogy ez a világpolitika színpadán sincs másképp.

Ha az Egyesült Államok mégis szükségét érzi, hogy a döntő lépés előtt szövetségesei többségét megnyerje, akkor elképzelhető, hogy lesz valahol egy Amerika-ellenes merénylet, amelynek számai titokzatos módon Irakba, Szaddám Huszeinhez vezetnek.

A közeljövő tehát nem túl biztató, *s ez így is marad, amíg a világ gondolkodó, emberbarát része ki nem fejezi erőteljes tiltakozását a háborús kardcsörtető, fegyverrel „igazságot szolgáltatók” politikája ellen, s közös erővel rá nem bírja őket békeszerető, életközpon-tu politika folytatására.*

Zámbó Zoltán

(Ez az írás október elején született, ezért elképzelhető, hogy mire napvilágot lát, már nem lesz teljesen aktuális: vagy azért, mert addigra lezajlanak a háborús események, vagy pedig azért, mert az események menete más irányt vesz, s a konfliktus valamilyen békés módon megoldódik.)